

Tisková zpráva, 31. srpna 2026

Školy pro nadané, či vybrané? Mezinárodní srovnání

Nová studie think-tanku [IDEA](#) při Ekonomickém ústavu Akademie věd ČR detailně mapuje rozložení kvantitativně nadaných žáků mezi školami v evropských zemích včetně Česka. Unikátní analýza odhaluje, jak toto rozložení souvisí s raným rozdělováním žáků do různých typů škol, což v Česku představuje zejména přechod na víceletá gymnázia. Jak se liší školy, kde se se nadaní na základě rané selekce výrazněji koncentrují? A mají všichni nadaní žáci stejné šance na školní prostředí, které jejich schopnosti rozvíjí?

Studie¹ ukazuje, že ve 4. ročnících jsou nadaní žáci mezi školami ještě rozloženi relativně rovnoměrně a rozdíly mezi zeměmi s ranou selekcí a ostatními systémy jsou malé. Ve vyšších ročnících se však situace výrazně mění. V zemích s ranou selekcí, jako je i Česko, se nadaní žáci častěji soustřeďují do menšího počtu škol. V 8. ročnících Česko mezi sledovanými zeměmi vykazuje dokonce nejvyšší míru koncentrace nadaných na určitých školách, zatímco země bez rané selekce, zejména ty severské, mají jejich rozložení mnohem rovnoměrnější.

Školy s vyšším podílem nadaných se od ostatních liší především složením žáků. Nejvýraznější rozdíly se týkají socioekonomického zázemí, zejména vzdělání rodičů a celkového rodinného prostředí, zatímco rozdíly ve výuce nebo schopnostech učitelů jsou méně výrazné. V Česku patří rozdíly mezi školami s nízkým a vysokým podílem nadaných z hlediska socioekonomického složení k největším mezi sledovanými evropskými zeměmi.

„Raná selekce může části nadaných nabídnout podnětější prostředí, zároveň ale znevýhodnit ty, kteří zůstávají mimo selektivní proud, a dále prohlubovat

¹ Studie vychází z individuálních žákovských dat TIMSS 2019 pro 4. ročníky, TIMSS 2023 pro 8. ročníky a PISA 2022 pro patnáctileté žáky. Kvantitativní nadání je ve studii vymezeno prostřednictvím nejvyšších úrovní výsledků v matematických testech, nejde tedy o psychologickou diagnostiku nadání.

rozdíly mezi školami i mezi samotnými žáky,“ upozorňuje autorka studie Miroslava Federičová.

V Česku navzdory selekci na víceletá gymnázia zůstává podle odhadů studie přibližně polovina patnáctiletých kvantitativně nadaných žáků na základních školách. Tam však tvoří jen necelá 4 % patnáctiletých žáků, a mohou se tak ocitát ve školním prostředí, které kvalitou a složením spolužáků nemusí být dostatečně podnětné pro jejich další rozvoj. Na víceletých gymnáziích je naopak koncentrace nadaných výrazně vyšší.

Studie proto doporučuje zmírňovat negativní dopady rané selekce a posilovat prostupnost vzdělávacího systému. Důraz klade také na systematickou podporu nadaných žáků v běžných základních školách, včasnější identifikaci nadání, lepší dostupnost informací o vzdělávacích možnostech a přípravu učitelů na práci s nadanými. Cílem je, aby možnosti rozvoje talentu nebyly závislé především na rodinném zázemí nebo na úspěchu při přechodu na víceletá gymnázia.

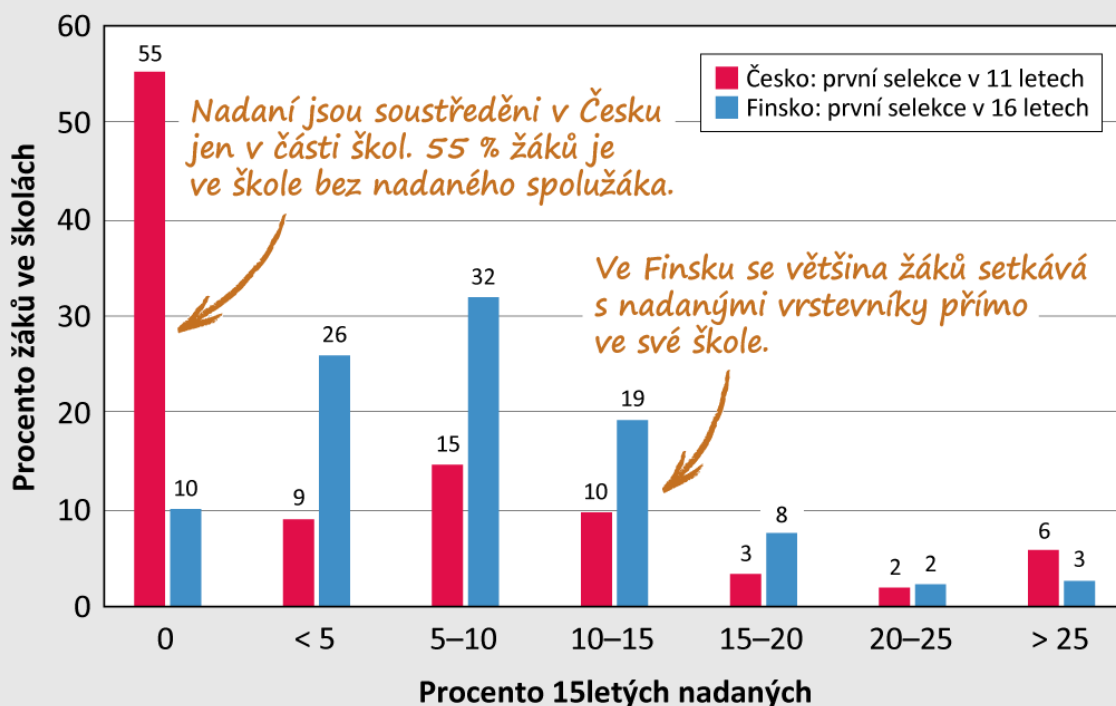
Studie navazuje na řadu studií IDEA, které se problematice nadaných systematicky věnují.

Celý text studie k dispozici [zde](#).

Školy pro nadané či vybrané?

Raná selekce vytváří pro nadané žáky rozdílné školní prostředí

Zastoupení 15letých nadaných ve školách: Česko a Finsko

Zdroj: PISA 2022, vlastní výpočty.

Poznámka: Údaje se vztahují k testovaným patnáctiletým v dané škole.

Talent je společný projekt think-tanku IDEA při CERGE-EI a Nadace RSJ. Výstupy a aktivity projektu Talent naleznete na <https://idea.cerge-ei.cz/talent/>

IDEA CERGE EI

Akademie věd České republiky

RSJ Foundation

IOCB TEC-H

Více najdete v nové studii IDEA:

Školy pro nadané či vybrané? Mezinárodní srovnání

Ke stažení na <https://idea.cerge-ei.cz/>

O e-mailová avíza novinek IDEA si napište na idea@cerge-ei.cz

IDEA CERGE EI
PROJEKT EKONOMICKÉHO ÚSTAVU AKADEMIE VĚD ČR

Studie vznikla v rámci projektu Talent, společného projektu IDEA při CERGE-EI a Nadace RSJ.

Kontakt na autorku studie:

Miroslava Federičová, miroslava.federicova@cerge-ei.cz, +420 - 774 856 475

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, +420 - 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Ekonomickém ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Ekonomického ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

S podporou

IOCB TEC–H

